

BACH, RICHARD: JONATHAN LIVINGSTONE, A SIRÁLY
1973

Megváltás vagy önmegváltás?

„Minden,
mi e könyvben áll,
lehet
tévedés is.”¹

Richard Bach 1939-ben született az USA-ban, Illinois államban. Az egyik – leendő feleségével folytatott - párbeszédében játékosan „Johann Sebastian Bach ük-ük-ükunokájának” nevezi önmagát, ezért nevének németes kiejtése is helyénvaló. A *Híd az örökkévalóságon át* c. önéletrajzi regényében ezt írja szüleiről: „Kiskoromban otthon mindenféle könyveket láttam. Amikor még csak a földön kúsztam, az orrom magasságában találtam rá a könyvekre. Amikor már fel tudtam állni, láttam, hogy egészen a plafonig, hogy nem is látom a végét, könyvek sorakoztak, fel sem érem mindet. Német, latin, görög, angol és spanyol könyvek voltak. Az apám pap volt. Wisconsinban nevelkedett és németül tanult beszélni; hatévesen kezdte az angolt. Tanulmányozta a bibliai nyelveket, még ma is tudja őket. A mamám pedig évekig Puerto Ricóban dolgozott. Papa németül olvasott nekem, és nyomban lefordította a történeteket angolra; mama spanyolul beszélt velem, nem zavarta, hogy eleinte egy kukkot sem értek. Tarka szózuhatagban nőttem fel. Isteni volt.”² Az amerikai légierő pilótájaként dolgozott. Jelenleg az egyik legnépszerűbb kortárs szerző az USA-ban. E műve, az 1973-ban megjelent *Sirály* is több kiadásban, több milliós példányszámban fogyott el. A repülés sok könyvének központi témája, itt, e legismertebb alkotásban a valóságos jelentésen túl metaforikus értelmet is hordoz, mint az egyén önmegvalósításának eszköze. Későbbi műveiben - az *Illúziók* (1977), *Híd az örökkévalóságon át* (1984), *Minden és mindenki Egy* (1988) és a *Búcsú a biztonságtól* (1996) – Bach egyre mélyebbre szárnyal az emberi szabadság mélységei felé, de mivel egyre homályosabb és nehezebben követhető utakon jár, ezért népszerűségük sem vetekszik a *Sirály*ével. Ugyanakkor bizonyos gondolatok és eszmék kiteljesedését a későbbi regényekből ismerhetjük és érthetjük meg igazán. Mivel az édesapja lelkész volt, ezért a Biblia sem ismeretlen számára; néhány részletben – például a *Sirály* esetében is – egyes evangéliumi részletek merész parafrázisára ismerhetünk. Nagyon sok gondolatának magyar nyelven – de egyetemes igénnyel - megfogalmazott megfelelőjét megjelölhetjük Weöres Sándor életművében, leginkább kibontva a „Teljesség felé” c. gyűjteményében.

Dióhéjban már a cím is magában rejti a kisregény jellegzetességét, hogy ti. egy paraboláról van szó: A *Jonathan Livingston* egy amerikai tulajdonnév, ráadásul „beszélő” név, jelentéssel bíró elő- és utónevek összetétele; Jonathan azt jelenti, ’Isten ajándéka’, a Livingston pedig annyit tesz, ’élő kő.’ A *sirály* közönséges vízimadár. Az alkotás két fő szála tehát az emberlét és a madárlét sajátosságait ötvözi egybe; hol burkoltan, hol nyilvánvalóan – a repülésről szólva – a tökéletesség témája körül köröz. E sajátos kettősség úgyszólván ellentétte fokozódik az ajánlás révén: Az író a *mindannyiunkban ott élő, igazi Sirálynak* címezte, de *Jonathan* mégsem volt *mindennapi madár*. Talán éppen ez a titka a mű rendkívüli népszerűségének is: a repülés, a szárnyalás az ember – azt mondhatjuk - „veleszületett” vágya, a szabadság, az önkiteljesítés szimbóluma. A történet rabul ejtően szép, esztétikai értelemben is; teletűzdelve igazabbnál igazabb, magvas szentenciákkal – ugyanakkor alig megfogható hamisságok, vonzó féligazságok rejlenek az arany-ezüst-kék színekben csillogó felszín alatt.

¹ Bach, Richard: *Illúziók*. – Bp.: Édesvíz K., 1994. - 152.p.

² Bach, Richard: *Híd az örökkévalóságon át*. – Bp.: Édesvíz K., 2001. – pp.98-99.

A főszereplő, Jonathan, a lét végső határait ostromolja; kitartása és bátorsága mindenképpen tiszteletet érdemlő. A regény három, egyforma hosszúságú szerkezeti egységre tagolódik. Az egyik alapvető probléma, amely „örök téma” a világirodalomban, a sirálytársadalom, azaz a Raj, és az egyén, a Kitaszított antagonisztikus szembenállása. A nagy tömeg, vagyis a legtöbben azért repülnek, hogy egyenek. A kisebbség pedig azért eszik, hogy repüljön. Az előbbi csoport, a döntő többség köréből alkalmanként kiválhatnak megvetendő renitensek, akiknek van bátorságuk felvállalni a kiközösítés gyötrelmét egy számukra teljesebb lét kedvéért; fordított irányban ez lehetetlen, nemcsak a Raj, de a Kitaszított részéről is. Aki ugyanis egyszer megízlelte az igazi szárnyalás gyönyörűségét, az nem fog többé egy-két falatért, „halfejekért” harcolni a tömegben. A másik – már részben érintett – téma pedig a sirálylét, vagyis a repülés kiteljesítése, amely ugyancsak tekintélyes múltra visszatekintő motívum. Az első szárnyakat – a monda szerint - az ember Krétán alkotta meg: Daidalosz a fiával, Ikarossal együtt tollból és viaszból készített szárnyakkal próbáltak Athénba repülni. Ikarosz azonban a repülés gyönyörűségétől elragadtatva túlságosan közel merészkedett a Naphoz, így a megolvadó viasz – nem tartva többé a tollakat – okozta a később róla elnevezett tengerbe zuhant fiatalember halálát. A reneszánsz nagy alakja, Leonardo is hasonlóképpen tervezett – álmodozott. „Már Milánóban tanulmányozta a levegő ellenállását, megállapította és lejegyezte a törvényt is: „A levegővel szemben bármilyen tárggyal éppen olyan erőt kell kifejtetnünk, mint amekkorát a levegő fejt ki a tárggyal szemben.” Fejtegetését diadalmas szavakkal végzi: „Mindezekből nyilvánvaló, hogy az ember előbb-utóbb leigázhatja a levegőt és a magasba emelkedhet, ha maga gyártotta hatalmas szárnyakkal olyan erőt fejt ki, amellyel a levegő ellenállását legyőzi.” – írta 1505-ben.³ E vágyak teljesülésére nem kevesebb, mint négy évszázadot kellett várni: 2003. dec. 17-én volt százéves a motoros aviatika. A repülés távoli jövőjét, fejlődését megjósolni ezzel szemben szinte lehetetlen. 1800 körül az állatok vontatta szekér sebessége 10 km/óra volt. 1900-ban a gőzmozdonyok 100 km-t tettek meg óránként. 2000-ben az utasszállító repülőgép sebessége 1000 km /h. „Hiperszonikus sebességgel a bolygó bármely pontja négy órán belül elérhető” – mondja Larry Huebner, a NASA mérnöke, aki a hiperszonikus X-43 - ason dolgozik. Bizton állítja, hogy e technika katonai alkalmazásai már a közeljövőben megjelennek, de azt sem zárja ki, hogy a hiperszonikus polgári repülés is valóra válhat egy napon.⁴ Richard Bach így fogalmaz az *Illúziók* c. (1977) regényében: „A repülőgép menekülést jelent, meg azt, hogy szabad lettem.” A XX. századi magyar irodalomban a repülés vágyának egyik megszólaltatója a már fentebb említett Weöres Sándor – aki elemzésünk során többször is megszólal majd:

Mikor anyából földre tettek,
Hová keverték röptömet?
Embernek többé ne szülessek,
Szárny nélkül élni nem lehet.
(Rongyszőnyeg, 144.)

A szabadság ellentéte magától értetődő módon a rabság, amelyből a repülés kínál kiutat. Az ember-létet rabság-élményként megélő József Attila így írta:

„Csillagok rácsa csillog az egen,
ilyen pincében tart az értelem.”

E „pincéből” való kitörésnek nevezhetjük a *Sirályt* és Bach minden egyéb művét. A „lelki-szellemi alapállapotról”, amelyből alkotásai születtek, a *Búcsú a biztonságtól* c. valóban merész alkotása bevezetőjében vall a szerző, s ezt megérteni nagyon lényeges a *Sirály* szempontjából is: „A számomra valós igazság hosszú időn át alakult, finomodott bennem. Megtanultam, milyen illékonyak lehetnek a magunk pacsmagolta filozófiák. Szenvedélyesen érdekelték a lét okai és a követhető életminták, ezért már kamasz koromban összeolvastam

³ Friedenthal, Richard: Leonardo: Életrajz képekben – Bp.: Gondolat, 1980. - 103.p.

⁴ Klesius, Michael: Szárnyaló század = National Geographic, 2003.dec. – 66.p

mindent a vallásokról, később pedig a légierő pilótájaként esti tanfolyamokra jártam, hogy minél többet tudjak meg Arisztotelész, Descartes és Kant tanításairól. A tantermekben számomra mindössze annyi derült ki, hogy ezek az urak nálam is kevesebbet tudtak arról, kik vagyunk valójában és miért létezőnk, márpedig magamnak sincs róla halvány fogalmam sem. Az a sok sűrűn teleírkált oldal, a rengeteg bolhabetű, és végül a bölcs végkövetkeztetés: *Magadra vagy utalva, Richard.*

A szervezett vallások nekem ingatag hidak, gallyak, amik a legkisebb terhelésre letörnek, mint amikor egy kisgyerek kérdezősködése lehetetlen titokzatoskodásba fordul. Ugyan miért ragaszkodnak a vallások *kérdésekhez, amelyekre nincs felelet?* Nem tudják, hogy az *erre nincs felelet*, nem felelet? Egyre újabb teológiákra bukkanok, és mindig újra meg kell vizsgálnom, milyen hitre tegyem fel az életemet. De ahányszor csak feltettem magamnak a kérdést, és ki akartam próbálni, mennyire bírja a hit a terhelést, a póklábvékony pálcikák marokkógúlája megingott, recsegett-ropogott, aztán a szemem láttára esett szét, a pálcikatörmelék szanaszét gurult, eltűnt szem elől. Sikerült elkapnom a világ peremét, megkapaszkodni, visszahúzódkodni. Örveztem, hogy mégsem zuhantam le, nem törtem össze magam. Szóval végigültem a tanfolyamokat, megismertem vagy húszféle filozófiát, a történelem legragyogóbb elméinek gondolatait, és mind használhatatlannak bizonyult számomra.”⁵ E hangsúlyos vallomással kapcsolatban egyetlen dologra szeretnék utalni: Bach a „szervezett vallások” teológiáit tanulmányozta, nem pedig magát a Bibliát, mindenféle egyházi hagyománytól függetlenül. Elemzésünk során éppen ezért szeretnénk a Szentírás kijelentéseit párhuzamként felmutatni, mint amelyhez az emberi elgondolások és eszmék mérhetők. Ki-ki döntse el, melyiket választja, *melyikre teszi fel az életét!*

Ami azonban igaz Weöres Sándor törekvéseivel kapcsolatban, igaz Bach világszemléletére vonatkoztatva is: „A költészet eszközeivel ő is azok közé a „krizeológusok” közé tartozott, akik koruk válságtüneteit számba véve, a külső, technikai-civilizációs fejlődéssel szemben a belső emberi értékek elszegényedését állapították meg, s gyógyírként az ősi vallási tanítások erkölcsi célokra való lefölezését ajánlották. () E tekintetben ez az újkori törekvés, tanítás (gnózis) kísértetiesen hasonlított ókor végi előképéhez. A korai kereszténységet nagymértékben paralizáló szellemirányzat gyűjtőmedencéül szolgált kínai, indiai, perzsa, egyiptomi, görög, kabbalista stb. vallási törekvéseknek. Híveik, a „beavatottak” (pneumatikoi) túl egyszerűnek találták a keresztény megváltást, minthogy vallóikat magasabb igazságok megértésére képtelen, „együgyű,” (pszükhikoi) tömegnek tartották, s az önmegváltásnak olyan módozatait hirdették, melyeket ők ellentétes forrásokból nyertek.”⁶

Mindenesetre *Jonathan Livingston*, a sirály teljes mértékben követi a „*magadra vagy utalva*” elvet mind a megismerés, mind a repülés terén. „Úgy tartják, hogy halálos ágyán Buddha ezt mondta tanítványainak: „Egyedül az igazság legyen megmentésed vezérfonala; ne tekintetek segítségért magatokon kívül senkire!”⁷ Feltűnő a lényegi hasonlóság Buddha és Bach gondolatai között! De ugyanezt az utat látja járhatónak Weöres Sándor is: „Ha az igazságot akarod birtokolni, a tanításokat csak segítségül használhatod, önmagad mélyén kell rátalálnod.”⁸ A *Sirály* részletes vizsgálata során nem éppen könnyű szellemi kalandozást kínálhatunk az olvasónak is. E történet ugyanis számtalan provokatív kérdést fölvet, és akkor játunk el lelkiismeretesen, ha valamennyinek utánajárunk. Mit tekinthetünk igazságnak, és honnan merítsünk választ kérdéseinkre? „Bárhonnan megkaphatod a számodra szükséges választ, mondta, akár egy tavalyi újságból is. Hunyd be a szemed, tedd fel magadban a kérdést, akármilyet, aztán nyúlj bármilyen írott szöveg után – megkapod a választ.”⁹ - írja Bach az *Illúziók* c. könyvében. „Az igazság útján járok, és az igazság ösvényének közepén.

⁵ Bach, Richard: Búcsú a biztonságtól. – Bp.: Édesvíz K., 1996. – 7-8.p.

⁶ Reisinger János: A fájdalom verse = Zsoltárok világa. – Bp.: Sola Scriptura, 1999. – 146.p.

⁷ Az emberiség Isten keresése – Buddhizmus c.fej.

⁸ Weöres Sándor: A teljesség felé. – Bp.: Tericum, 1995. – 12.p.

⁹ Bach, Richard: Illúziók : Egy vonakodó Messiás kalandjai. – Bp.: Édesvíz K., 1994.

Hogy az engem szeretőknek valami valóságosat adjak örökségül” mondta Jézus Krisztus a Példabeszédek könyvében. (8:20-21.)

1.

Mintegy másfél kilométernyire a parttól halászcsónak ringatózott a vízen, s a levegőn átcikázott a Reggelire Gyülekezés híre, mire vagy ezer mohó sirály csapott le, hogy egy-két falatot harcoljon ki magának. Elkezdődött egy újabb dolgos nap.

De távolabb, magányosan, túl parton és csónakon, egyes-egyedül, magára utalva, Jonathan Livingston sirály gyakorolt.

Ez az alaphelyzet bár kivételesnek tűnik, mégis mindennapos: A tömeg és a magányos egyén szembenállása, amely az életminőséget is meghatározó célok körül polarizálódik. Alig palástolt ironia jelzi, kivel rokonszenvez az író: A Raj számára az éhség és mohóság csillapítása egyetlen, központi feladatként tölti ki a „dolgos” napok sorát. *A legtöbb sirálynak elég, ha a legegyszerűbb repülést megtanulja – azt, hogyan jusson el a parttól az ennivalóhoz és vissza. Mert a legtöbb sirályt az evés, nem pedig a repülés érdekli. De ezt a sirályt nem az evés érdekelte, hanem a repülés. Jonathan Livingston mindennél jobban szeretett repülni.* Ezekből az átvitt értelmű sorokból kiolvasható, hogy Bach egyértelműen emberi vágyakról és célokról beszél. A madarak – ahogyan minden növény vagy állat - tudvalevőleg nem akarnak és nem tudnak más fajok életmódjára váltani, és kerülnek minden fölösleges energiafelhasználást, ami veszélyezteti egyéni vagy csoportos fennmaradásukat. A génekben rejlő kódok, ösztöneik és felépítésük határt szab létük kereteinek, melyeket ki-ki a maga módján, maradéktalanul betölt: a sirályok nem élhetnek pelikánok, albatroszok vagy sólymok módjára, az ember azonban joggal vágyakozhat a teljesebb, tökéletesebb lét után. Másrészt e sorok mögül tagadhatatlanul kihallik Jézus Krisztus szava, aki azt mondta: „Az élet több mint az eledel, a test több mint az öltözet.” (Mt.6:25) Sőt, a folytatása is kapcsolódhat a történetünkhöz: „Tekintsetek az égi madarakra, nem vetnek, nem aratnak, csűrbe sem takarítanak...” – a befejezés azonban már gyökeresen különbözik Jézus, illetve az író nézetei szerint. De a falatokért, morzsákért tülekedő embertömeg és a kimagasló, önmagukkal szemben igényes egyéniségek szembenállása az ókortól napjainkig – Hérakleitosztól Weöres Sándorig – átvívelő gondolat. Az utóbbi fogalmazza meg Merülő Saturnus c. költeménye záró képében: „Nem látnak, fejük a vályuban, én is csak farukat s lobogó füleiket látom.”

Jonathan vágyai, amelyek ellen többször, rövid ideig, de hiába küzd, olthatatlanok, s ezzel lényegében magányra ítélte önmagát: *Nem sok időbe telt, és Jonathan sirály újra egyedül volt, messze kinn a tengeren, éhesen, boldogan. És tanult. Ismerkedett a sebességgel.* Az első és legnagyobb küzdelmeket önmaga korlátaival kell megvívnia; a kudarcok után – 140 km-es sebességnél - rá kell döbennie, hogy ***Nincs kiút. Sirály vagyok. Gúzsba köt a természetem. Haza kell repülnöm a Rajhoz, és meg kell elégednem azzal, hogy vagyok, ami vagyok: egy szegény, korlátolt sirály.*** E fogadkozás azonban rövid életű, mert újabb fölfedezésekre és 220 km-es sebességig jut: *Az ilyen fogadalom csak az olyan sirályokat köti, akik beérik a megszokottal. Annak, aki tanulván, ízelítőt kapott abból, mit jelent kiválóan lenni, semmi szüksége az effajta fogadkozásra.*

Jonathan mélyen átérzi emberi mivoltunk egyik alapvető konfliktusát: Gúzsba köt minket természetünk, a halandóság, a fizikai romlandóság, a tér és idő foglyaiként élünk –; egyik költőnk (Tóth Árpád?) így fogalmazott: „Ember vagy. Punktum. Annak is kevés.” Döntő kérdés azonban, hogyan akarunk, s akarunk-e egyáltalán kitörni korlátaink közül, illetve milyen értelemben szándékozunk kiválóak lenni?

Ezen a szép reggelen, közvetlenül napfelkelte után végül is az történt, hogy Livingston sirály háromszáznegyven kilométeres sebességgel, behunyt szemmel, süvöltő tollakkal átszáguldott a Reggeliző Raj kellős közepén. E botrányos tette természetesen nem maradhat büntetlenül: *Jonathan Livingston sirály – szólt a Vén -, állj a Középpontba, hogy sirálytársaid is láthassák*

megszégyenülésed! Az ítélet indoklása szerint megsértette a *Sirályok Családjának méltóságát és hagyományait*, ezért élete fogytáig száműzik a Távoli Szigetekre. Megint szembeütnik a különböző célok összeegyeztethetlensége: a sirályok Vénje szerint *Az életet nem ismerjük és nem ismerhetjük meg, azért születünk erre a világra, hogy táplálkozzunk, s ezáltal addig éljünk, ameddig egyáltalán lehet.*

Livingston azonban így védekezik: *Kiben lakozhat nagyobb felelősségtudat, mint abban a sirályban, aki megtalálja az élet értelmét, magasabb céljait, és követi őket? Ezer évig halfejekért törtük magunkat. De mostantól tudjuk, miért élünk – azért, hogy tanuljunk, hogy felfedezzük a világot, hogy szabadok legyünk!* Szavait, mint eretnekséget, meg sem hallgatják, hátat fordítanak végleg kitaszított testvérüknek, aki *élete hátralevő napjait egyedül töltötte. Egyetlen bánata nem a magány volt, hanem az, hogy a többi sirály nem hajlandó hinni a repülés rájuk váró nagyszerű élményében.*

Ez a szembenállás folytonosan megismétlődik a történelem folyamán, hiszen mindig van egy szilárdnak tűnő Rend, amelyet időről időre új, jobbnak látszó, forradalmi eszmék képviselői támadnak. Elegendő a középkori egyház és az eretnekek viszonyára gondolnunk; vagy Galilei állítására - miszerint a Föld forog a Nap körül és nem fordítva - majd e tétel miatti meghurcoltatására. A Raj és az Egyén összeütközése állandó harcot eredményez, s olykor fejlődéshez vezet. A fölvetés mindenestre örök, és mindenkinek meg kell válaszolnia önmaga számára is: *Miért élünk – miért élek? Azért, hogy táplálkozzunk vagy azért, hogy felfedezzük a világot?* A „töltsétek be a Földet és hajtsátok uralmatok alá!” (I.Móz.1:28.) parancs Isten részéről eredetileg az értelmes birtokbavételre, nem pedig az önző kizsákmányolásra való felszólítás volt. A felfedezés lehetőségei – bizony mondhatjuk a tudomány eredményei alapján – korlátlanok az ember előtt: *Életünk során agykapacitásunknak csupán 5-10 %-át aknázzuk ki!* „Agyunk jóval többre képes annál, mint amire használjuk; sokkal összetettebb problémák megoldására is rászoríthatjuk. Az űrhajósok ezt már negyven éve bizonyítják, hiszen ők kiképzésük hatására 1,7 mp alatt képesek 30 információt is kezelni. Ők miért annyit, mi miért csak ötöt? Mert az agy alkotó kapacitása végtelen, óriási fejlődésre képes! Tanulni, emlékezni minden képzeletet felülmúló szintig eljutva tudunk. Lényegesen kreatívabbak lehetünk, mint azt valaha is sejtettük.”¹⁰ *Agyunk annyi információt képes tárolni, mint a világ valamennyi könyvtárában fellelhető kötetek összesen... - De meg kell néznünk e ragyogó érem másik oldalát is: elegendő-e önmagában hatalmas tudást felhalmozni? „Ha a szellemi nagyság – minden magasabb szintű megfontolástól eltekintve - méltó a tiszteletre, akkor elsősorban Sátánnak jár a megbecsülés, akinek intellektuális nagyságát egyetlen ember sem érheti el.”¹¹ Mégcsak nem is kell ennyire magasra tekintenünk: elegendő a művelt, és intelligens náci orvosokra gondolnunk, akik a légerekben hidegvérrel kísérleteztek a foglyokon, pihenésképpen pedig fuvoláztak – esetleg Bach és Händel műveit játszották...*

A másik kérdés – amely a világ megismerésével, birtokbavételével szorosan összefügg, a szabadság mibenléte. A másik világhírű francia „repülő-író”, Saint-Exupéry a következőkben látja lényegét: „A szabadság az Ember felemelkedésének légköre. A szabadság olyan, mint a kedvező szél. Csak a szél kegyelméből szabad a vitorlás a tengeren.”¹² A szabadság – egyrészt maga a személytelen döntési-választási lehetőség. Másrészt: „Nincs más szabadság, csak „valakié,” aki tart valahová. Az embert úgy kell felszabadítani, hogy megtaníttuk rá, mi a szomjúság, és megmutatjuk a kúthoz vezető utat.”¹³ Livingston repülése maga a tanulás, a szabadság megélése – nagy feladat azonban, Saint-Exupéry képéhez visszakanyarodva, milyen kúthoz vezetjük az embereket, és milyen úton-módon szerezzük meg a hön áhított tudást. Más szavakkal – miben ragadható meg *az élet értelme és magasabb*

¹⁰ Kevevári M. Katalin: *Agyunk határain – és azon túl...* = Kincses Kalendárium a 2004-es esztendőre. – 109.évf. –Bp.: Cental Kft. – 122.p.

¹¹ White, E.G.: *Jézus élete, „János bebörtönzése és halála”* c.fej.

¹² Saint-Exupéry, Antoine de: *A hadirepülő / ford. Pór Judit = Éjszakai repülés.* – Bp.: Európa, 1977. – 411.p.

¹³ i.m. - 407.p.

céljai, s miben áll követni ezeket? E kérdéseken a népesség parányi hányada töpreng csupán, így hát nem csoda, ha a sirály egyedül, magának tanult meg repülni, de nem sajnálta az árat, amit fizetnie kellett érte. Jonathan felfedezte, hogy az unalom, a félelem és a harag az oka annak, hogy a sirályok élete oly rövid. És mivel ezek őbelőle eltűntek, élete hosszú és boldog volt. Életünk valóban rövid és szenvedéssel teljes – halandók vagyunk, bár szüntelen halhatatlanságra vágyunk. Mi ennek az oka? Jonathan Livingston csupán rész okokat fedezett fel önmaga számára: unalom, félelem, harag. A gyökere ezeknek mélyebben rejtőzik, hatása pedig szinte felmérhetetlenül messzire ható, s egyetlen szóban összefoglalható. Megint visszatérve a kút-hasonlathoz, Zakariás próféta jövendölése rávilágít a lényegre: „Azon a napon **kútfő fakad... a bűn és a tisztátalanság ellen.**” (Zak.13:1.) A felsorolt negatív jelenségek mögött a bűn jelenléte húzódik meg – e tragikus, megkerülhetetlen tényezőről még kevesebben vesznek tudomást, mint ahányan tanulni törekszenek. Ha azonban a bűn kérdését kihagyjuk a számításból, ihatónak tűnő, de valójában életveszélyes forrásokból fogunk meríteni. A bűn léte vagy nemléte alapvetően befolyásolja a szabadság fogalmának fenti meghatározását is: Jézus Krisztus a bűntől való szabadulásban látja az emberi szabadság lényegét. „Mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek. Ha megismeritek az igazságot, az igazság szabadokká tesz titeket.” (jn.8:34b.,32.) Richard Bach szavait idézve sokakban – ezen zakariási és evangéliumi idézetek hallatán - a következő reakció születik: „Szent ég, most jön az, hogy Jézus Krisztus az én Megváltóm, gondoltam, aztán majd közli velem, hogy tisztára mos a Bárány vérében. Bibliai idézeteket kell a fejéhez vágnom, hogy békében hagyjon?”¹⁴ Meglátjuk, hová jutunk a Jonathan válaszotta úton!

Ekkor mindenesetre egy szakasz lezárul a magányos madár életében, mert egy este eljönnek érte a testvérei: *Egy iskolát kijártál, eljött az ideje, hogy belekezdj egy másikba. – Készen állok – mondta végül. És Jonathan Livingston sirály emelkedni kezdett a két csillagként ragyogó sirállal, és együtt eltűntek a mélyfekete égbolton.*

2.

Ugyanaz az ifjú Jonathan sirály volt ő, aki mindig is ott élt aranyfényű szemében, de a külseje megváltozott. Sirálytette volt, semmi kétség, csakhogy sokkal jobban repült, mint a régi. A következő napokban Jonathan belátta, hogy itt megint csak ugyanannyit kell tanulnia a repülésről, mint amennyit elhagyott életében megtanult. Egy különbséggel. Itt olyan sirályok voltak, akik úgy gondolkodtak, mint ő. Mindegyikük számára a lét legfontosabb célja a tőkély volt abban, amit a legjobban szerettek: a repülésben.

Livingston elhagyta tehát a Földet, a Rajt és egy „gyönyörű, magasabb iskolába” került, a lét egy magasabb szintjére, ahogyan Bach nevezi. Az itt élő sirályok már telepatikus úton, nem pedig vijjogva – rikoltozva érintkeznek egymással. Fény derül Jonathan másságának gyökereire is: *te olyan madár vagy, amilyen millió között egy, ha akad. Neked nem kellett ezer életem át tanulnod, hogy elérj ide.* A tanulásban – repülésben való előrehaladás módja igen sajátos: *az dönti el, milyen lesz a következő világunk, hogy mit tanultunk meg a mostaniban. Ha mit sem tanultál, a következő világod pontosan ugyanolyan lesz, mint ez itt. Ugyanezekkel a korlátokkal és ólomsúlyokkal küszködsz majd.* Talán leginkább a buddhizmus tanításaira hasonlít ez az elképzelés; bár eredetileg a hinduizmusban gyökerezik az az eszme, miszerint az ember újjászületésről újjászületésre vándorol, és elszenvedi múltbeli és jelenlegi tetteinek következményeit (ez a karma törvénye), s akkor juthat a lét magasabb szintjére, ha tanult előző élete tapasztalataiból. Ismét egy fontos – és rendkívül súlyos – fölvetés: Egyetlen életünk van és azután meghalunk, vagy ezerféle „létidőn” át szüntelenül vándorunk a tökéletesség felé? E nagy bizonytalanságot érzékelteti Weöres Sándor kérdésfelvetése:

„Azt sem tudjuk: a holtunkon túl-esve, vagyunk-e?”

¹⁴ Bach, Richard: Búcsú a biztonságtól. – Bp. Édesvíz K., 1996. – 9.p.

Mért van mind e világ és mit akar velünk?”
(Sok tünemény)

Lelhetünk-e valóságos választ? „Az ember, még ha tisztességben van, sem marad meg; hasonlít a barmokhoz, melyeket levágnak.” (Zsolt.49:13.) „Az emberek fiainak vége hasonló az okatlan állatnak végéhez, és egyenlő végük van azoknak; amint meghal az egyik, úgy meghal a másik is. Mindenik a porból való és mindenik porrá lesz.” (Préd.3:19-20.) Dávid és fia, Salamon is ugyanazt állítja e kérdésre vonatkozóan – szemben a folytonos újjászületés eszméjével.

A végső cél Jonathan és a többi sirály számára - tökély a repülésben, melyhez szorosan kapcsolódik a következő kérdés: *Hová tartunk? Olyan hely, hogy mennyország, nincs is?* – kérdezte Jonathan Csiangot, a Vén Sirályt. – *Nincs, Jonathan, olyan hely nincs. A mennyország nem hely. Nem is idő. A mennyország a tökéletesség állapota. Abban a pillanatban kezdesz majd ismerkedni a mennyországgal, amikor eléred a tökéletes sebességet. Minden szám határt jelent, a tökéletesnek pedig nincsenek határai. A tökéletes sebesség, fiam, az, hogy el sem indulsz, s máris ott vagy.*

Weöres Sándor e gondolatokat – döbbenetes egyezést mutatva – vetette papírra: „És vannak, akik egyéniségük fölé emelkedve, igazi lényükké a személytelen, örök mértéket teszik: halálukban úgy omlik le róluk a különlét, mint egy börtönfal és átömlenek időbeli, zárt életükből az időtlen, határtalan teljességbe. Ez az üdvösség.” A Tíz erkély c. versében így öntötte további paradoxonok formájába:

- A teljes lét: élet-nélküli.
- A teljes öröklét: idő-nélküli.
- A teljes működés: változás-nélküli.
- A teljes hatalom: erő-nélküli.
- A teljes tudás: adat-nélküli.
- A teljes bölcsesség: gondolat-nélküli.
- A teljes szeretet: érzés-nélküli.
- A teljes jóság: irány-nélküli.
- A teljes boldogság: öröm-nélküli.
- A teljes zengés: hang-nélküli.

E sorok analógiájára Csiang megállapítása: „A teljes sebesség: határ-nélküli.”

„Az igazság nem a mondatokban rejlik, hanem a torzítatlan létezésben. Az öröklét nem az időkben rejlik, hanem az összhang állapotában.”¹⁵ Nagyon szépen hangzó kijelentések ezek, hiszen ki ne vágya a tökéletességre? Bátorítóak és önbizalmat adnak – de figyeljük meg, milyen következtetésekre jutunk, ha végigvisszük őket! Egy másik művében ezt írja Bach: „A Mennyország hazugság, arra kell, hogy leplezzük vele: a halál vereség. Hazugság, de hidd csak el.”¹⁶ Ha nem létezik menny, akkor nincs pokol – legalábbis a középkori tan szerinti értelemben; sem Isten. Egyetlen biztos pont: a halál. Vagy még az sem? Jonathan Livingston története után több mint húsz évvel Bach a következőket állítja: „De az idők kezdete előtt is állt, és az idők kezdete után is állni fog, és minden pillanatban áll, hogy *az élet van és mi vagyunk*. Az egyetlen dolog, aminek a bekövetkezésétől a legjobban rettegünk, és aminek a bekövetkezése lehetetlen: nem halhatunk meg, nem lehet bennünket elpusztítani. *Az élet van, mi vagyunk*.”¹⁷ Az élet e felfogás szerint kezdet és vég nélküli, s ha nincs menny – nincs ott lakozó Isten sem. Megint a buddhizmusban lelhetünk hasonló értelmű gondolatokat: „A kárma maga is törvény. De ebből nem következik az, hogy léteznie kell egy törvényalkotónak. Az általános természeti törvények, mint például a gravitáció törvénye, nem feltételeznek törvényalkotót. Ugyanez igaz a kárma törvényére is. A saját területén belül egy független,

¹⁵ Weöres Sándor: A teljesség felé. – Bp.: Tericum, 1995. – 11.p.

¹⁶ Bach, Richard: Búcsú a biztonságtól. – Bp. Édesvíz K., 1996. 222.p.

¹⁷ Bach: i.m. – 129.p.

külső uralkodó erő beavatkozása nélkül is működik.”¹⁸ A Biblia ennek éppen az ellenkezőjét állítja: „Állj meg és gondold meg az Istennek csodáit! A tökéletes tudásnak csodáit érted-e?” (Jób 37:13,15.) „Minden teremtett dolog magán viseli az istenség pecsétjét. A természet bizonyosságot tesz Istenről. Ha a fogékony elme érintkezésbe kerül a világegyetem csodáival és titkaival, el kell ismernie egy végtelen hatalom munkálkodását. Titokzatos életerő hatja át az egész természetet. Erő, amely fenntartja a megszámlálhatatlan világot a világűrben, erő, amely ott van nyári szellőben, a lebegő, atomnyi bogárban. Ugyanaz a hatalom, amely fenntartja a természetet, munkálkodik az emberben is. A látható szemlélteti a láthatatlant.”¹⁹ E két felfogás kizárja egymást – a választás lehetősége ismét az olvasó kezében van.

A következő fontos lépcső: Létezik-e abszolút tökéletesség, vagy vannak fokozatai? Miben kell és lehet tökéletessé lennünk? Erre a Livingstonnak adott tanítás kapcsán kísérünk meg választ adni. Jonathan feladata Csiang sirály szerint így hangzik: ***Meg kell tanulnod repülni a múltban és a jövőben. Akkor aztán készen állsz majd, hogy elkezd a legnehezebbet, a leghatalmasabbat, a legelvezetesebbet. Készen állsz rá, hogy elrepülj, és megtudd, mi a jóság és a szeretet.***

Nagyon lényeges elveket fedezhetünk fel e sorok mögött meghúzódva, megint csak a keleti eszmerendszerben gyökerezve: „A buddhizmus megtanít a tökéletes jósághoz és bölcsességhez vezető útra, személyes Isten nélkül; a legmagasabb ismerethez vezető útra, ’kinyilatkoztatás’ nélkül; a megváltás lehetőségéhez vezető útra, megváltó nélkül, a megmentéshez vezető útra, amelyen mindenki a saját maga megmentője.”²⁰ Az ember önmagában hordozza mindazt, amivé lehet: a tudást, a repülést, a bölcsességet, a szeretetet és a tökéletességet – nem szorul külső erő vagy hatalom segítségére. Ilyen értelemben vallhatja Bach Messiása az *Illúziókban*:

Tanulni
annyi, mint felismerni,
amit régóta tudsz.

Szinte rímel erre Weöres Sándor állítása: „Az egyetlen igazi tanulás: a lényünkben szunnyadó tudásnak tevékeny ébresztése.”²¹ Jonathan Livingston valóban viharos gyorsasággal eleveníti fel magában a mélyen rejtőző tudást, és önmagára vonatkozóan a *Sirály* – s e rendkívül népszerű művön túlmutatva korunk - egyik legfontosabb tételét fogalmazza meg: ***A tapasztalat nyújtotta biztonsággal tudta, hogy lénye nem csontok és tollak halmaza, hanem a szabadság és a repülés határtalan tökéletessége.***

„Minden dolgok mértéke az ember” – ez az elv az emberiséggel egyidős, önmagunknak nagyon hízelgő gondolat: ’magam vagyok a szabadság és a repülés határtalan tökéletessége.’ Vagyis az ember magában hordja fejlődésének forrását, önmaga útja és megmentője, önmaga megváltója. A Szentírás emberképe ezzel szemben megdöbbentően tragikus: „Látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, amely van az én tagjaimban. Ó, én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem a halálnak testéből?” (Róm.7:23-24.) A bűnnek eladott rabszolgák vagy a tökéletesség forrásai vagyunk?! Természetesen, ha tagadjuk a bűn létét, vagy másként látjuk lényegét, mint az a valóság, akkor könnyedén kimondjuk és el is hisszük ezt a vágyunkat. A Biblia szerint „a bűn a törvényszegés,” (I.Ján.3:4.) vagyis az élet fenntartását szolgáló törvények megsértése; ezért következménye – ugyancsak törvényerejűen – a halál. (Rm.6:23.) Az *Illúziók* c. műben a bűn meghatározása a következő:

Az
eredendő bűn:
korlátozni a Létezőt.

¹⁸ Buddhizmus = Az emberiség Isten keresése – 151.p.

¹⁹ White, E.G.: Nevelés, „Isten a természetben” c.fej.

²⁰ Buddhizmus = Az emberiség Isten keresése – 145.p.

²¹ Weöres Sándor: A teljesség felé. – Bp.: Tericum, 1995. 9.p.

Ne tedd.

E megdöbbenő definíció alapján nincs szükség törvényre, mert olyan, mint a szögesdrót, amely korlátoz és akadályoz a határtalan fejlődésben; a másik megvilágítás fényében a törvény nélkülözhetetlen az élet és a fejlődés védelme érdekében; nem akadályoz, hanem feltétlenül szükséges a fennmaradáshoz – nem korlát, hanem védelem! Antagonisztikus ellentét fedezhető fel e ponton – kétféle elv és kétféle hatalom körvonalazódik előttünk. Vissza kell nyúlnunk Sátán első hazug szavaihoz, amelyekkel elámította az embert: „Bizony nem haltok meg; hanem amelyik napon esztek arról, megnyilatkoznak a ti szemeitek, és olyanok lesztek, mint az Isten: jónak és gonosznak tudói.” (I.Móz.3:4-5.) Ezzel Lucifer, az egykori Fényhordozó azt sugallta, hogy Isten visszatartja az embertől a tudást; hogy nem adományként, ajándékként vehetik el Teremtőjük kezéből, hanem „ragadományként,” engedetlenség révén szerezhetik meg. „Arra célzott, hogy az Úr féltékenyen vissza akarja ezt tőlük tartani, nehogy vele egyenlővé magasztosuljanak. Az engedetlenség révén a lét magasabb szintjére jutnak, a tudás szélesebb mezejére lépnek. Arra kísért embereket, hogy ne bízzanak Isten szeretetében, és vonják kétségbe bölcsességét. Állandóan tisztetlen kíváncsiságot, nyugtalan, firtató vágyakat igyekeznek kelteni az isteni bölcsesség és hatalom titkaiba való behatolásra. De ez mind csalás. A fejlődés gondolatától fellelkesülten, Isten kívánalmainak lábbal tiprásával olyan útra lépnek, amely romlottsághoz és halálba vezet. Sokan korlátoznak mondják azokat, akik engedelmessé válnak Isten parancsolatainak, magukat pedig felvilágosultnak tartják, mint akik nagyobb szabadságot élveznek.”²² Ki-ki döntsön személyesen e kérdésben is, melyik oldalon kíván helyet foglalni, melyik elv szerint kíván élni – harmadik út nincs....

A tökéletesség fogalmával is meg kell még birkóznunk, *a szabadság és a repülés határtalan tökéletessége* eszméjéből kiindulva. Ahogyan tanulmányunk elején említettük, a tudás, illetve agyunk határai kapcsán, az emberben valóban határtalan képességek rejlenek. Világunk eszményei, a „tökéletes nő,” a „tökéletes férfi,” a „tökéletes szépség” stb., meglehetősen szubjektív és egyben relatív, időhöz-korhoz kötött állapot; ugyanakkor mégis hön áhított eszmények. Mások a tudásban, az ismeretekben kívánnak tökéletességre jutni – egy villanás erejéig ennek is láttuk Janus-arcait; nem beszélve a ma tudományának keskeny és rendkívül mély parcelláiról! A „tökéletes szabadság” mögött az anarchia és a káosz rémei sejlenek, a „repülés határtalansága” pedig a korlátlan önmegvalósítás megfelelője, amely a másik ember szabadságjogain szenvedhet hajótörést. Bár az erkölcsre vonatkozik, a szabadságra is igaz Bach egyik rendkívül merész gondolata: „Mindegyikünk maga dönti el saját számára, mi a jó és mi a rossz, ez jár azzal, hogy magunk választjuk, mit akarunk tenni!” E mondat hallatán a felesége így könyörgött neki: „Csak le ne ird! Egyből rád mászna minden szélsőséges... nem, minden gondolkodó emberi lény, a könyveidet meg mind zúdába gyömöszölnék!” Ő így védekezik: „Ez semmi több, mint pusztán kíváncsiság. Ha felfedezzük, hogy az erkölcs személyes ügy, ettől még nem lesz pontosan az ellenkezője annak, aminek eddig tartottuk; azért, mert rájövünk, hogy ha akarnánk, egy pillanat alatt eszelős tömeggyilkossá válhatnánk, még nem válunk azzá. Nem papa, nem Isten, mi tehetünk róla, hogy ilyenek vagyunk...”²³ A személyes felelősséget, illetve a jó és rossz közötti a szabad választási lehetőséget hangsúlyozza – ami alapot teremthet a tökéletességnek, de miben áll e fogalom lényege? A Biblia – emberi szemszögből nézve - megint csak meglehetősen választ ad, ugyanis Isten részéről többszöri, határozott felszólítást kapott az ember erre vonatkozóan. Az elsőket a Teremtés könyvében így olvashatjuk: „Én a mindenható Isten vagyok! Járj én előttem és légy tökéletes!” (I.Móz.17:1.) „Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok.” (III.Móz.19:2.) Jézus Krisztus megismétli e felhívást: „Legyetek azért tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt.5:48.) „Legyetek azért irgalmasok, miként a ti

²² White, E.G.: Pátriárkák és proféták. – Bp.: Advent K., 1993. – 29.p.

²³ Bach, Richard: Búcsú a biztonságtól. – Bp.: Édesvíz K., 1996. – pp.192-193.

mennyei Atyátok is irgalmas.” (Luk.6:36.) Milyen vonatkozásban lehetünk tökéletesek, hasonlítva Istenre? Bölcsessége, tudása, örökkévaló létezése, teremtő ereje tekintetében – mivel „kezének alkotásai” vagyunk - soha nem lehetünk hozzá hasonlóak: „Parancsoltál-e a reggelnek, amióta megvagy? Ismered-e az ég törvényeit, vagy te határozod-e meg uralmát a földön? Van-e atyja az esőnek, és ki szülte a harmat cseppjeit? Akar-e neked szolgálni a bölény? Te adsz-e erőt a lónak, avagy a nyakát sörénnyel te ruházod-e fel? A te rendelésedre száll-e fent a sas, és rakja fészket a magasban?” (Jób 38-39.f.) E néhány „egyszerű kérdés,” amelyeket Isten intézett Jóbhoz, olyan csodálatos bölcsességről és emberi mértéket meghaladó komplex gondolkodásról tesznek tanúbizonyságot, amely előtt meg kell hajolnunk: „Az embernek a tudományok kutatása által is Isten megismerésére kellene jutnia. Mert hiszen a valódi tudomány nem más, mint a Teremtő kézjegyének felismerése az anyagi világban.”²⁴ Visszatérve a tökéletességhez: Ha megfigyeljük, váltófogalmait a fenti igékben 'szentség és irgalmasság.' A tökéletesség, mint cél – az ember számára – kizárólag erkölcsi vonatkozásban kívánatos és lehetséges – de mögötte mindig ott áll a Mindenható, mint a siker élő és hűséges biztosító! Nem mellékes az sem, milyen úton juthatunk tökéletességre. Ehhez a kérdéshez hadd idézzük ismét az író gondolatait: „Amikor Jézus azt mondta: *az Atyához csak én általam juthatok el*, azon, hogy „én,” nem a korábban sokat barangolt ácslegényt értette, hanem a feladatot, s azt, hogy megismerjük azt a szellemi tudást...”²⁵ Bár az idézet itt megszakad, a gondolatmenet egyértelmű: Az „én” szolgálata és kiteljesítése, és a szellemi tudás birtokbavétele a tökéletesség útja a halandó előtt. Isten helyére az ember áll, saját erőfeszítéseivel, saját képességeinek *határtalan* kibontakoztatásával. A Biblia – megint csak – másik utat kínál: „A lelki megértésnek nem az értelem képzettsége, hanem az engedelmség az arany szabálya. Amikor valaki tudományos ismeretre törekszik, akkor kíváncsi értelme vezeti; de ha Jézus tanításába kíván belelátni, ezt csak engedelmség által érheti el. Amikor valami homályos előtte, bizonyos lehetek benne, hogy valamit nem akarok megtenni. Az értelmi dolgok területén a homály oka a tudatlanság; lelki vonalon a sötétség oka az, hogy nem engedelmességek.” Az emberi 'én' önfelmagasztálásának vágya, a saját cselekedetek révén történő önmegváltás áll – újólapon antagonisztikusan - szemben az alázatos hitből fakadó engedelmséggel.

Visszatérve Jonathan történetére, ő bizonyos abban, hogy *lény a szabadság és a repülés határtalan tökéletessége*. E tapasztalatból szerzett tudás birtokában visszatér a Távoli Szigetekre, száműzetése színterére, hogy tanítsa a Kítaszítottakat: - *Fletcher Lynd sirály, akarsz-e annyit repülni, hogy megbocsáss a Rajnak, tanulj, és egy nap visszamenj hozzájuk, hogy őket is megtanítsd?* Jonathan tehát visszatér a múltjába, oda, ahonnan egykor fölemelkedett, hogy az általa felismert igazságokat megossza a hozzá hasonló, tanulni vágyó sirályokkal. Először önmagát tökéletesíti - önerejéből, szellemi és testi erőinek maximális koncentrációja révén, azután tanítványait igyekszik támogatni e törekvésükben.

3.

Három hónappal később már hat újabb növendéke van Fletcher mellett: Henry Calvin, Martin William, Judy Lee, Charles-Roland és még két másik sirály.

Mindannyian a Nagy Sirály-Eszmét testesítjük meg, a korlátlan szabadság eszméjét – magyarázta nekik Jonathan esténként, ahogy a parton álldogáltak -, és az, hogy pontosan, tisztán repülünk, egy lépés valódi éniük kifejezése felé. A Nagy Sirály-Eszme az 'én' kiteljesítésében korlátlan Ember szimbóluma, amelyet mindenki képes önmagában kibontakoztatni. Az egyéni önmegvalósítás révén válik lehetővé a Raj-szintű – azaz társadalmi méretű változás.

²⁴ White, E.G.: Pátriárkák és proféták. – Bp.: Advent K., 1993. – 558.p.

²⁵ Bach, Richard: Búcsú a biztonságtól. – Bp.: Édesvíz K., 1996. – 9.p.

Jonathan sirály ezek után elhatározza, hogy valóra váltja régi tervét, a Rajhoz való visszatérést. Tanítványai némi ellenkezés, félelem után engednek a felszólításnak: *Így azután aznap reggel elindultak nyugatról: nyolc sirály gyémántalakzatban, hogy szárnyvégeik szinte elfedték egymást. A Rajtanács partját mintegy kétszáz kilométeres sebességgel érték el. A Raj mindennapi életét kísérő rikácsolást és vijjogást a kötelék hatalmas késként vágta el.* Nyolcezer sirályszer bámulta meredten a lenyűgöző egységet és szépséget sugárzó nyolc madarat. A tömeg gondolkodása és magatartása azonban mit sem változott azóta, hogy Livingstont száműzték. Az eretnek-törvény azóta is érvényben van: *Az a sirály, aki Kitalálással szóba áll, maga is Kitalálattá válik.* E visszatérés nem indít el gyökeres változást a Rajon belül; csak hosszan és titokban érlelt, egyéni döntések születnek a nyomában:

Egy hónappal a Visszatérés után történt, hogy a Raj első sirálya átlépett a választóvonalon, és kérte, tanítanak meg, hogyan kell repülni. Kérése miatt Terence Lowell sirályra kimondták az ítéletet: kitalálattá; ő lett Jonathan nyolcadik növendéke.

A későbbi jelenetek egyértelműen evangéliumi nyersanyagból építkező antitézisei a Biblia által képviselt igazságnak. Az első ezek közül Maynard sirály meggyógyítása – ha tetszik felszabadítása önnön béklyóiból.

A következő éjjel Kirk Maynard sirály ment oda a Rajból. Nehezen botorkált a homokon, bal szárnya bénán vonszolódott utána. Jonathan lába elé rogyott. – Segíts rajtam – suttogta gyenge hangon, ahogyan a haldoklók búcsúznak. – nincs a világon semmi, amit jobban szeretnék, mint repülni... - Maynard sirály, szabadságodban áll, hogy önmagad légy, valóságos magad, itt és most; és semmi nem állhat az utadba. Ez a Nagy Sirály Törvénye, a Törvény, amely Van. – Azt mondd, tudok repülni? – Azt mondom, szabad vagy. Ekkor Kirk Maynard sirály egyszerűen és gyorsan, minden erőlködés nélkül széttárta szárnyát, és felemelkedett a fekete éjbe. Kiáltása felverte álmából a Rajt. Háromszáz méterről torkaszakadtából vijjogta: „Tudok repülni!”

A gyógyulás útját is feltárja előtte és növendékei előtt Jonathan Livingston:

Nagyon egyszerű dologról beszélt – arról, hogy helyes, ha egy sirály repül, hogy a szabadság a sirály legsajátabb természete, hogy bármi is állna ennek a szabadságnak az útjában, azt el kell vetni, legyen bár hagyomány, babona vagy bármiféle korlát.

Felismerhetően Jézus gyógyításai állnak a háttérben: hiszen amerre Ő járt, „a vakok látnak és a sánták járnak; a poklosok megtisztulnak, és a süketek hallanak; a halottak föltámadnak, és a szegényeknek evangélium hirdették.” (Mt.11:5.) Van azonban egy döntő különbség a gyógyulás módját illetően: Jézus Krisztus isteni erővel idézte elő az egészség helyreállítását; minden esetben – a beteg részéről hitre, Isten részéről külső segítségre volt szükség. Livingston azonban az emberben rejlő erőket éleszti fel, hívja életre és teljesíti ki. A novella gondolati magjából fakadóan tehát az önmegváltás a boldogság útja, mert az ehhez szükséges törvény bennünk rejlik. Az 'én' a forrás és az út a szabadság felé. A Nagy Sirály-Eszme megtestesítői számára az arc poetica a következőképpen hangzik:

„Kötelességed
minden életben egy van csupán:

Légy hű magadhoz.”

(Illúziók)

William Shakespeare Hamlet-jében már megfogalmazta e kívánalmat:

„Mindenek fölött
légy hű magadhoz:
így, mint napra éj,
következik, hogy ál
máshoz se lész.”

Az önmagunkhoz, a 'tökéletes én'-hez való hűség minden más elvhez vagy eszméhez fűződő hűséget kizár:

Hűnek lenni bármi vagy
bárki máshoz: nemcsak
lehetetlen, hanem
ismertető jegye a hamis
messiásnak.
(Illúziók)

Megint alapvető, feloldhatatlan ellentmondásba ütközünk: A saját személyiségünkben indított fejlődés feltétele, hogy az emberben ne lakjék rossz, hogy ténylegesen, mindenestől fogva *a szabadság és a repülés határtalan tökéletessége* rejtőzzék benne. Isten diagnózisa újlag gyökeresen más: „Én, az Úr vagyok, aki a szíveket fürkészem és a veséket vizsgálom; Csalárdabb a szív mindennél, és gonosz az; kicsoda ismerhetné azt?” (Jer.17:10,9.) Jézus Krisztus élete is ezt az igazságot erősíti: „Maga azonban Jézus nem bízta magát rájuk, mivel ismerte mindnyájukat, És nem szorult rá, hogy valaki bizonyosságot tegyen az emberről, mert magától is tudta, mi volt az emberben.” (Jn.2:24-25.) A bűn, a gonoszság lehetősége mindnyájukban ott szunnyad – és önerőből nem szabadulhatunk tőle. Isten azért „látogatott meg” minket Jézus Krisztus által a „a naptámadat magasságából, hogy megjelenjék azoknak, akik a sötétségben és a halál árnyékában ülnek.” (Luk.1:78-79.) Bűn, sötétség és halál – aligha festhető komorabb kép világunkról és az emberi szív állapotáról. A szabadulás útja ebből következően az Isten iránti hűség és a hit révén járható. Bach szerint ez kimondottan a „hamis messiás ismertetőjegye.” A hitet – mint eszközt - szembeállítja a fantáziával: „Ha csak annyi képzelőerőd van, mint egy szezámogocska, minden lehetséges számodra.” (Illúziók) Ismét Jézus szavainak szabad átiratáról van szó: „Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, semmi sem volna lehetetlen néktek.” (Mt.17:20.) Weöres Sándor eszme-futtatása ugyancsak a Bach-i gondolatmenetet támogatja: „A hazugság-áradatból az egyetlen kivezető út éppen az, amely a leghazugabbnak látszik: a képzelet. A sok ál-valóság közt képzeletedre van bízva az igazi valóság helyreállítása. Szállj le önmagad mélyébe, mint egy kútba; s ahogy a határolt kút mélyén megtalálod a határtalan talajvizet: változó egyéniséged alatt megtalálod a változhatatlan létezését.”²⁶ A hazugság-áradatból kivezető út Jézus Krisztus szerint gyökeresen más: „Én világossággul jöttem e világra, hogy senki ne maradjon sötétségben, aki én bennem hisz.” (Jn.12:46.)

Hasonló jelenet zajlik le nem sokkal ezután; a csoda tárgya ezúttal nem egy rajbéli, hanem Jonathan legkedvesebb tanítványa. A pár perc alatt lezajló történet Lázár feltámasztásának szabad átdolgozása, amely Jézus egyik legnagyobb csodája volt; szeretett barátját keltette életre, nem sokkal kereszthalála előtt. (Ján.11.) Ugyanilyen értetlen, gúnyolódó tömeg vette körül annak idején Jézust és tanítványait, mint most Livingstont és társait. *Pontosan egy héttel később történt.* Fletcher, éppen egy gyakorlatot mutatott be növendékeinek, amikor egy fióka elévágott, s hogy kikerülje a kicsit, háromszáz kilométeres sebességgel nekivágódott egy kemény gránit-sziklának. Először azt hitte, meghalt, Jonathan azonban felvilágosította: - *Ha most itt beszélgetünk, nyilvánvaló, hogy nem halhattál meg, nem? Az mindenestre bizonyos, hogy túl gyorsan cseréltél tudatszintet. Hogy hogyan lesz tovább, azt neked kell eldöntened.*

Fletcher megrázta a fejét, kinyújtotta szárnyát, és kinyitotta a szemét. A szikla alján állt, körülötte az egész Raj. Ahogy megmozdult, a tömeg izgatott rikácsolásban tört ki. – Él! Ő, aki meghalt, él! – A szárnya hegyével érintette meg! Feltámasztotta! A Nagy Sirály Fia! – Nem! Ő maga is tagadja! Ez az ördög! AZ ÖRDÖG! Azért jött, hogy megrontsa a Rajt! – Meredt szemmel, görbe karmokkal öltni készültek.

²⁶ Weöres Sándor: A teljesség felé. – Bp.: Tericum, 1995. – 16.p.

*Jonathan felsóhajtott. A félreértés ára, gondolta. **Vagy ördögnek, vagy istennek kiáltanak ki.** – Jobban éreznéd magad, ha eltűnnénk innen, Fletcher? – kérdezte Jonathan. – Hát nem lenne kifogásom ellene...*

Jonathan Livingston természetesen mindkét végletet tagadja: ő sem isten, sem ördög – miután ezek nem léteznek; ő csak egy közönséges sirály. A csoda működési elvének megértéséhez hadd idézzünk ismét egy rövid bekezdést az *Illúziókból*:

18. „Azok a lények pedig, akik a folyó alján éltek tovább, és nem ismerték a sodródót, így kiáltottak fel: „Lássatok csodát! Ugyanolyan lény, mint mi vagyunk, de ő repül! Íme a Messiás, aki eljött, hogy mindnyájunkat megváltson!”

19. És a sodródó így szólott: „Dehogyan vagyok én a Messiás, vagy akkor ti is azok vagytok. A folyónak telik kedve benne, hogy felemeljen bennünket, hogy szabaddá tegyen, ha van merszünk hozzá, hogy elengedjük, amibe kapaszkodtunk. Valódi tennivalónk az utazás, a nagy kaland.”

A folyó alján tapadó élőlények – akárcsak a sirályok – az ember szimbólumai, akinek nincs szüksége maga teremtette istenre, sem megváltásra és megváltóra: *Az élet van, mi vagyunk.* Feladatunk, hogy szabaddá legyünk minden köteléktől, amely létünk aljára nyűgöz bennünket. Az igazi lét nem más, mint „szabadság, utazás, nagy kaland,” melynek során legfőbb célod, hogy megvalósítsd önmagad! Mindeközben létidőről létidőre, múltból a jövőbe vándorolhatsz, tudatszintet cserélhetsz – de nem halsz meg! „Bizony nem haltok meg!” – milyen csábító hazugság, amely évezredek óta leplezi a lényegét!

Jonathan és Fletcher természetesen épségben „távoznak” a helyszínről, mielőtt meglincselnék őket – megint csak utalás az evangéliumokra, hiszen Jézust is számtalan alkalommal meg akarták fogni, kövezni stb. Beszélgetésük egy nagyon fontos kérdést tárgyal: Hogyan lehetünk képesek szeretni sirály- azaz embertársainkat?

- *Nem értem, hogy vagy képes szeretni a madár-cseléket, amely meg akart ölni.*

- *De hát Fletcher, nem ezt szeretjük bennük! Persze hogy nem szereted a gyűlöletet és a gonosz-ságot. **Meg kell tanulnod az igazi sirályt látni bennük, a jót mindegyikükben, és segíteni nekik, hogy ők is meglássák magukban.** Ezt értem én szereteten. Nagyszerű érzés, ha megleled a nyitját.*

Jonathan az eddigiekből következően azt állítja, hogy föl kell fedeznünk és föl kell fedeztetnünk mindenkiben a benne rejlő Jót; s ez utat nyit a szeretet előtt. Sőt, 25 évvel a *Sirály* után Bach még tovább merészkedik a „tudás útján”: „Tudnotok kell, hogy örökkön örökké körülvesz benneteket a szeretet valósága, és azáltal, amit megtanultatok, minden pillanatban hatalmatokban áll világotokat megváltoztatni. Saját világotok ugyanúgy délibáb csupán, mint ahogyan az minden más világ is. Sose feledjétek: **a szeretetben mindenki egy,** ez a valóság.”²⁷ A Biblia ismét ezzel ellentétes álláspontot képvisel: „Senki sem jó, csak az Isten.” (Mt.19:17.) „Tudom, hogy nem lakik bennem, azaz a természetemben jó.” (Róm.7:18.) Nem lakik bennünk jó: Vagyis az emberben nem lelhető meg a jóság forrása, csak Istentől és Isten által tehet rá szert. Az ember önmagától képtelen szeretni és legkevésbé sem szeretetreméltó, „mert nincs egy igaz ember is a földön, aki jót cselekednék és nem vétkeznék.” (Préd.7:20.) Ezzel szemben maga „Isten a szeretet.” (I.Ján.4:16.)

Az utolsó, hangsúlyos részlet nem más, mint a megvalósítandó életprogram Fletcher és minden kivételes, tanulni vágyó sirály számára:

- *Neked arra van szükséged, hogy **tovább keresd önmagad,** mindennap egy kicsit többet fedezz fel belőle, a valódi, korlátlan Fletcher sirályból. Ő a te oktatód. Őt kell megértened, őt kell gyakorolnod.*

- *Ne higgy a szemednek. Amit azzal látsz, csupa korlát. Az értelmekkel nézz, ébredj rá arra, amit úgyis tudsz már, és meglátod, hogyan kell repülni. A fény kihamvadt. Jonathan sirály eltűnt, mintha ott sem lett volna.*

²⁷Bach, Richard: Minden és mindenki Egy. – Bp.: Édesvíz K., 1998. – 178.p.

„Ha... szemed bezárod, akkor látod legjobban a világot.” (Weöres Sándor: Lao-Ce) – Nem lehet tökéletes a látás, ha csupán az anyagi világ látható elemeire tapad; a tekintetnek befelé kell irányulnia, hogy *megtalálhasd valódi, korlátlan önmagad*. „Önmagad beutazása: a mindenség beutazása.”²⁸ A Biblia nem önmagunk keresésére és felfedezésére buzdít: „Keressétek az Urat mindnyájan e föld alázatosai; keressétek az igazságot, keressétek az alázatosságot!” (Sof.2:3.) Más a beállítottság és más a cél: A magában bízó *Ember* önmagában fölfedezheti a tökéletességet; az alázatos *ember* Istenben keresi az igazság és a tökéletesség forrását.

A *Sirály* utolsó mondata így hangzik: *Nincs korlát, Jonathan?* – gondolta Fletcher. *És elindult a tudás megszerzésének útján*. Valóban nincs korlát a tudás megszerzésének útján? Kérdés, milyen úton szeretnénk hozzájutni – az *illékony, magunk pacsmagolta*, színes és fantáziát megmozgató filozófiák segítségével, vagy alázatosan beismerve önnön tehetetlenségünket: „Akik pedig keresik az Urat, *mindent* megértének.” (Péld.28:5.)

---

²⁸ Weöres Sándor: A teljesség felé. – Bp.: Tericum, 1995. – 13.p.